exhortantes: ut cum iudeis bellum gererent. Quos ex constituto repente invadunt: et interimunt quinquaginta milia hominum. Perieruntque omnes preter admodum paucos qui forte amicorum aut vicinorum misericordia conservati sunt. Hi quia cum ibidem vivere non poterant: discedunt exinde in thesifonte civitate vicinam seleucie. ubi consueta est parthorum rex per singulos annos hiberna peragere: ubi et plurime eius opes et plurimus regum cultus asservatur. Nulla tamen iam eis spes vivendi fuerat derelicta. Ibi etiam ibi omnis gens iudeorum timore premebatur. non tam babilonios quam seleucios formidolosos habebant. Sed etiam omnis multitudo syrorum que in illis locis habitabat idipsum cum seleucensibus loquebantur. ut bellum gereret cum iudeis. Ob hoc ergo discedunt etiam in eadem. et in insibi propter munimentum illarum civitatum tutos se esse credentes. Super hec etiam habitantes ille civitates ab hominibus bellicosis. Et ea quidem que circa iudeos babilonia constitutos acta sunt huiusmodi fuere

Incipiunt capitula libri xix.

Qualiter gaius cesar insidiis a cherea extinctus est. Primum. Qualiter claudius patruus eius coactus a militibus suscepit imperium. ii. Legatio regis agrippe ad senatum et qualiter qui erat in senatu ad claudium miserit. iii. Quare claudius cesar reddit agrippe omne regnum paternum et tetrarchiam lysanie. iiii. Navigatio regis agrippe in iudeam. v. Epistola publii petronii contra doritas pro iudeis. vi. Qualiter rex agrippa ierosolimorum menia locupletans construere studuit sumptu ipsum reliquit. vii. Quanta vel qualia gessit in tribus annis. usque ad mortem et qualiter modo vita finierit. viii.

Incipit liber decimus nonus. ca. i.

Gaius autem non in solos iudeos qui ierosolimis fuere. et eos qui in hiis regionibus habitabant iniusticie sue demonstrabat insaniam: sed per omnem terram et per omne mare super eos precepta destinabat quaquaversum imperium romanum protenditur. et pluribus circa calamitatibus adimplevit. quales ante numquam hystorie prodiderunt. Charie autem omnium roma clade perurebatur. quam in illo ceteris civitatibus honorabiliorem estimabat. Nam cum omnes ceteros libenter tractaret. Et haud senatum et omnes maxime ex nobilibus vel generosis clarissimum constabat. Illis etiam crimina perpetrabat. adversusque equites romanos. Quoniam autem dignitatis nomine censebantur: opibus autem pene pares senatoribus existebant. Quia quidem etiam in conventu senatus interesse assolebant: quos valde in honores habuit. plurimosque ex eis morte dampnabat: quorum etiam similiter pecunias auferebat. Nam multas quidem cedes non ob aliud nisi ut eorum auferret pecunias perpetrabat. Divinum vero sibi cultum et honores volebat non tantum hominibus exhiberi: sed etiam in templum iovis veniens. quod capitolium quidem vocant. venerabile civilius est omnium templorum: fratrem se eius ausus est appellare. Sed etiam alia que gerebat: non erant furoris aliena. Nam etiam ex dicearchia civitate que in campania constituta est ad mesanam que alia quoque maritima civitas est. grave putans viam remis transire facere. putansque convenire sibi hoc etiam elementum posse velut dominans existere. talia volebat etiam fluctibus gerere: qualia solet terrena sustinere. Sed ut a littore ad litus stadia ferme triginta in medio mari. et in terra tamquam vastum sinum. pontem construere. super quem currus et dirigi velut invectus valeret efficere. Sed etiam templorum paganorum nullum despoliatum reliquit. Ornamentaque eis aut pictura aut sculptura venusta fuere. vel alio quolibet pulchra simulacra. atque omnimoda anathemata deferri iussit ad se. Non enim alibi pulchra esse dicebat oportere: nisi in pulchriore loco. hunc autem romam esse firmabat. Non solum autem sua domum. sed etiam ortos. aliaque sua habitacula ubicumque terrarum italie constabat. ex talibus replevit ornamentis. Nam etiam iovem olimpium. qui maxime apud gentiles venerabilis habetur. quem idias atheniensis fecit. ausus est in romanam transferre civitatem. Non tamen ad effectum res perducta est. architectis dicentibus ad memmium regulum. cui res illa fuerat imperata. eo quod si illud moveretur simulachrum. aliquod malum posset accidere. Fertur autem memmius etiam prodigiis propter hoc multa accepta distulisse negocium. Et huiusmodi scribit ad gaium. unde periculum illi mortis prius imminebat. Evasit tamen: quoniam gaius morte preventus est. In tantum etiam perrupit eius insania. ut cum ei filia fuisset exorta. eam perducens in capitolium super genua simulachri constituit. communem sibi natam iovique esse firmans: duos patres eius proli constituens.

Et hec illum et talia preterire se pro mesas
homines tolerabat. Soliti etiam sermones
ad amicitiam fationes excitare virorum quocumque
vellet in publicum carmina deportare. Illi autem
quicumque pessima orebant in aiis illa prohibe
bant dicere bone. terrentes gratum illi fore
quicumque mali dixisset. ita ut etiam claudium
audet olideutes servus eius amicum fore. et ille
paciebat adversus patrium suum gerere capita
leruditum. sperans etiam tempore quo facilior
potentiam adversus suos cetos adipisceret ex
tingueret. Non tamen assecutus est quod volebat. Reple
ta igitur omnisa republica diversis malis dum
nersio quam plurimis ex audacia sermonum
adversus omnes. ubique insidie gerebantur ab aliis
quidem ut suas iniurias plurimis pro hiis que
passi sunt defensaret. ab aliis autem pecunie
homines cupientibus. cum sibi ab eis pro dapis
suis aliquid supplicium imminere sentiret. Unde
quam corruptus legibus et hominibus in afflictione
constitutis non parum vincendis moventium mores
hominis apportavit. Sed etiam gerere me quam brevi
ta omnes interiret. in more illum celerit occu
passet. volo super eo certa differre. Alia ali
as de deo quam magna fidelitate conferet
habitis. et solacium in calamitatibus constitu
tis. ac etiam conventionibus hiis. quod putat prospe
tate ex perpetua. docetque ne rebus secundis
quisque pessime commutet. Sed totum studium esse
prolendum. Unas eadem tres more illas
pauerat. et hanc omnis semper viri boni pri
mam in consiliis habebat. Similiter enim regu
lus ex tempore hebetie civitatis originem du
cens congregavit plurimos. ut sibi pro illos pro
pter tempus alacrius gaium interimeret. Alte
rius autem principatum gerebat cassius terrens tri
bunus. Sed etiam immunitatis non parva parte
hominum ad hoc opus aggregavit. Causa
autem illi erat odium quo etiam gaium vimusti
tenebant. Et regulus quidem tramundiam eius
et iniustitiam qua in cives utebat honore
bat. Sentit quippe indignationis aliquam animus
liber; ut iniquitate ferre non valeat. Hic
igitur cum multis adversus gaium consilium capit.
cui amicus. cum aliis quam efficaces ei videbat.
ad causam. minuticam fuit ut lepidum vl
asceret amicum suum. Hunc enim in aliquibus
suis causibus gaius expiperat. Semper hoc quod
sibi tenebat; ne a gaio filius pateret. Sed
vides ex aliis exemplis sibi morte immi
nere; fessidat (?) suum perveniente periculum. Che
reas vero confusiones etiam ob patria non fe
rebat. Quibus cum arguebat. quod quamvis in se
fortitudinis haberet. insuper etiam periculum quod

sibi pro dicens singulos imminere cernebat. Inor
te quoque gaium oderat honestum causis et liberum
libenter excipere reputabat; ceterum vero impe
bat super hoc consilium videtes tantas in
iurias. et exemplum pravum datum cupientibus
principatum. Sedes ergo ut tantis cladibus li
baret desiderabat adversus gaium aliquid
gerere. Dicere namque talia ad negotia bonos
viros accedere pro salute pietatis et impri
manda ausenda etiam cum suo discrimine.
Super omnia autem cherea ad opus gerendum ex
citabat melioris fame cupiditas. et quia
cernebat facile sibi aditum fore ad gaium.
tribunus namque erat. et pro hoc se oportunita
te repturum putabat. quia promeret gaium
Inida ludimiveles agebant. ita quod spectacula
mala magnam gentem a romanis studuit.
Convenit et alacrius ad ariam. et pro quibus
cumque rebus opus habuerit ab imperatoribus
congregatione sua deposcit. Illi vero quod in
titudinem non indicat resistendum confestim
te petitum credidit. Rogabat itaque te gaium
cum omni inclinatione postulationibus. videtes vt
censum relevationes efficiet. et fundicis
auctoritas ausferet. Ille vero nolebat ista credi
Et illi voces aplius elevabat. Sed ille
diversos pro diversa loca mittens iubet cla
mantes abripi. et sine ulla dilatione rapere
interimi censuit. Et ille quidem talia iusse
rat; quibus autem preceptum erat iussa complebat.
Plurimis itaque pro hac causa morientibus. populus
spectandi clamare cessavit. Tunc omnibus
sue facultates in tempore fuere. videntibus
alios pro suis operibus ad interitum pervenire.
Hec et huiusmodi cherea eventabat ut magis
animus magis gereret in causa. et insidias
quas pauerat gaio perficeret; ut etiam tamen neque
tra adversus homines exasperatum reprimeret. Et
sepius quidem cum iuniis gaium voluit tra aggre
di. et tamen consideratione retinebat. non se con
nexus in vehemente oportunitate. quale negotium
aptum esse videbat. ne frustra ad tantum
opus accederet. Sed ita se moderabat. ut
consilium suum animus sequeret effectum. In hiis
vero multis tempore militabat non libenter iuven
tutem sustinens gaium. Sed autem cum constituisset
gaius sibi omnes publicas functiones. et cetera
alia que resaius erant in fiscalia thesauris.
pro illud omne opus a tanto negotio priva
bat. In quo tamen maiorem sibi utilitatem imple
bat operibus aggregabat; quo more suo magis
rebus utebat. quod gaium obediebat in populo.
Procebat et in humilibus atque depressis. Cum ad
nuncupanda quod ponoravit gaium. ita ut cum

de mollicie pigritie et de socordia criminaretur
non valentem que ipse vellet pecunias congre-
gare. Contumelias vero illi plurimas ingere-
bat. et muliebria componebat nomina omni confu-
sione plenissima. Et hec quidem cum aliis incipe-
ret. ipse magis gerebat in quibusdam celebra-
tionibus misteriorum que ipse constituerat. Stolas enim
quasi muliebres induebat. et crinium positione crinium
complicatorum adhibens alia quoque cetera que ad orna-
mentum cultumque muliebrem pertinent: repensus tamen
hac confusione crimina audebat aliis expro-
brare. Chereas autem qui hec vestimenta cesar
sumebat indignando ferebat. maxime autem
cum illa vestimenta ministris mirantibus induerat
ita ut etiam tribunum increpationem cum haberent et
obprobrium. Nam cum signum acciperent ministri a ce-
sare muliebria vestimenta prohibebat aliquid quod
consuetum erat ad lusum illum proferre facetias.
Post hoc etiam fiducia maior ei accessit: ut
socios quosdam acciperet. quibus se ostenderet non pro
causis minoribus indignari. Nam erat etiam
pompidius senatorius. qui pene per omnes
et gradus administrationis transierat. epicure-
us autem erat: et propterea otium et quietis stu-
diosus. Hunc timidius inimicus eius accusa-
vit. eo quod posset gaium maleficiis turpibus
infamare. et eo assumens quintiliam mulierem
que in rebus scenicis propter spectaculum erat
clara. et pulchritudine plurimorum amorem ha-
bebat et studium. Nam etiam ab ipso pompidio
diligebatur. Causa autem fuerat falsa. Illa
vero grave iudicavit testimonium in mortem adul-
teri sui amatoris proferre: pompidius etiam debere dis-
tinendus. Tunc gaius accitum iubet chream
sine ulla dilatione continuo tormentis exami-
nari quintiliam. Nam et in rebus capitalibus et
ubicumque tormentis opus erat eodem cherea
utebatur. propter quod eum crudelissimum arbitrabatur.
ministerium exhibere timentem ne ab eo de mol-
licie et socordia culparetur. Quintilia ita-
que dum ad tormenta duceretur conscios eorum unum
pede calce depremens. significavit eos debere
confidere. et nihil de tormentis eius periculi dubi-
tare. Chereas tamen eam acsi nollet tormentis
adegit. timens propter illam ipse fieri periculum:
et nihil differens eam in conspectu gaii deducit:
fedam tormentis atque deformatam. ut etiam ab
amatoribus suis sine ulla voluptate vide-
retur. Tunc gaius illam speciem non sustinens. que ad
modum compassus quintilie. eo quod graviter tormentis
fuisset affecta. liberam eam esse. absolutamque
pronunciat. et cum ea similiter pompidium. Ipsam
etiam pecuniarum dono muneratur. unde illi sola-

cium esset. propter quod graviter erat debilitata tormentis.
Nam non solum sanitas eius corporis ex suppliciis
corrupta erat. sed etiam pulchritudo defedata.
Hec vero chereas graviter commovit. eo quod homi-
nes torquerent. Unde quasi sua mancipia non sus-
tinens. dixit ad clementem atque papinium. quibus
clemens quidem super miliciam constitutus erat. pa-
pinius super eos qui gaii fuerant custodes. O clemens
inquit nihil minus fecimus agendo quod pro imperatore
custodibus. Nam etiam eos qui adversum eius imperium
pravi conatu(?) fecerant multa prudentia vi-
gilantes et laboribus desudantes. alios quidem
extinximus. alios autem tormentis affecimus in
tantum ut etiam ipsi gaio miserabiles vi-
deantur: ita militiam cum nimia severi-
tate tractamus. Tacite autem clemens graviter
quidem se ferre que imperarentur erat odiis quibus vul-
tu et colore manifestus: verbis autem insania im-
peratoris aperte iussum esse iudicavit. Chere-
as autem cohortes prudenter separans. cepit si-
milia lib. ut suis sermonibus. et ad eum enarrabat
mala que civitati et illud optimere imperium.
et quod verbo quidem gaius illorum esset causa malorum di-
ceretur. Sed vero quisque recte mente in veritate discu-
nat. in electo clemens. quoque ego sum totius mali
causa. et hic papinius. et pro bonis tu quoque ro-
manis et universe humanitati omnia tormenta
et omnes clades ingerimus. non iussis compulsi
gaii. sed nostra in hoc voluntate progressi. Sus-
tinemus enim ipsum tantum tiranum tormentis cives
suos. occidere proditores: cum nos ministerium ex-
hibemus. et velut satellites atque carnifi-
ces ad eius crudelitates explendas certa-
mus et arma que adversum hostes profuerant debemus
in nostros cives convertimus. non pro libertate nostra
imperio romano. sed pro salute eius qui fuerit iniqui-
tati festinat omnia perdere. Nam similiter et nostra cor-
pora et animas contaminans per singulos dies pol-
luimus tormentis. et sanguine miserorum. do-
nec etiam alter aliquis inveniatur qui in nos quoque
tale gaio ministerium exequatur. Non enim propter
hec quod gerimus favore erga nos consulabit.
magis autem cum suspicione adhuc etiam cum
pecuniarum multam stragem efficerit. Non enim
poterit gaius usque sevitia terminari: qui non
iudicio in talibus mutabitur tenditur. sed sola libi-
dine ad hominum cedem impellitur. Tu demum
etiam nos omnes periculis diligere. Ad hec cle-
mens consilium cheree manifestius approba-
bat. Tacere autem iubet: ne in plures sermo
ferretur: et diffusis passim rebus que gere-
rentur antequam res consequantur effectum. secreto pro-
dito. insidiis de palatiis ipsi ducerent ad

perna. Sed tibi precedente rem speci permittere ut oportunitate tribuere fortuna opus quam inceperat adimpleret. Hec enim dicebat per se certum non posse audaciam gerere ad tantum negocium inchoandum. Illis vero que a te o cherea tractata dictaque sunt eciamque aliquis fortissimus invenirem. Decernens autem quos potuit invenire. Et clementes quosdam continuo mutare sentenciam. Omnia que audierat. queque ipse dixerat cepit efferre per plurimos. Chereas autem formidans querit ad sabinum extimans unum dignum. quem etiam libertatis congnoverat amatorem: et ipsi dispositiones illorum tyrannum abhorrente. Opus itaque putans ut celeriter que cogitabat inciperet. oportunum iam ut tamen eo uti committeret maxime timore ne clementis certa paciens. super hec etiam dilaciones tempus aliquod continui reputabat allaturas. Sabinus autem sabinus libenter a tali cogitacione. talique voluntate tunc quidem tacens se dixit et ad nullum de tali re suam perfecte voluntatem. Sed vero tempus et homine non inficeret: tunc non solum silencio obiectum. sed etiam sua voluntate manifestatum esse firmabat. Sed si aliquid utiliter volumus efficere: nichil dilacionis petendum est. Illis vero dictis exinde conveniunt ad minucianum. Ipsum quidem studiis et virtute parem et filia ex eius magnitudine carpientem. Sanguineum tamen gaium suspectum propter mortem lepidi. Multum namque ipse amicicia minucianus lepidus quique possidebant. et propterea etiam timore prohibebat ne similiter cum [illegible] contingeret. Erat quippe gaius omni nobilitati terribilis: ut principaliter ad suos [illegible] singulari insania [illegible]. Propter hoc enim alterutrum sibimet erat per [illegible] nitate formido: et voluntatem quam circa odium gaii gerebat indicare non poterat. ob aut utraque suspicione: nec deviacione sibimet apte impendere presumebat. Cum vero convenisset. et minucianus honore sicut [illegible] ius exhibuisset erat enim dignitate preclarus. et ceterorum ore laudatus. Inter principia sermonum precellens ille verba fecit ad cheream inquirendo quod signum illa die prebebat. Per tantum namque contumeliam grata cherea videbatur iniuria. quam per signorum dacionem ipse portabat. Et ille inter verba iocunda nichil moratus minucianus [illegible]: eciam sermonem de rebus talibus faciendum commisit. Et tu michi inquit ea libertatis signum gratias agentes tibi quod me amplius [illegible] egomet implere consuevi. neque michi sermonibus tam pluribus opus erit: si hoc sufficiet vidi[illegible] o si etiam tibi idem placeat quod et michi. quem etiam [illegible] convenirem eius nostrum fuisse consilio. Uno itaque gladio succincti sufficere possit ambobus. In quo consenti fortiter et accedamus ad opus. Princeps autem sive dux ipse consilio: iubeo operibus imminere. Hic sicut pero tua cooperacione solacium prosequar [illegible] racione feci [illegible] michi quod te confirmante fiducia sit per ipsum quod ferri efficacius solet consistere. Impellor enim ad actum. non per hiis quod parator egomet dum spe ipse [illegible]. Non enim hec levitas mea parvula timmo me consideracione permittit. Cum et libere patrie atque legibus et adepte virtutis. et talem condolebam pestis quod certos filius spe gaium apprehendit. Dignus enim sum apud te iudicem fide rerum huiusmodi. qui etiam tu sepe talia comprobabis. Et tunc minucianus considerans ardorem. sermone eius libenter amplexus est. et eius audaciam approbavit. atque laudavit. Et valedicto cum votis eum prebibus dimisit. Quidam enim asseverabant ea que contingebant quodam auspicio fuisse firmata. Nam dum chereas ingrederetur in curiam. vox quedam de populo fertur emissa. que quasi admoneret dicens. Perfice quod agendum est. opitulante divinitate. Quo facto primum quidem chereas expavit: ne quis coniuratorum videretur prodidisse secretum. Novissime vero considerans quod hec per invitacionem dicentis fieri commonente aliquo sociorum. seu certe deo. quod certa humana respiciat consilia. Omnibus ad confortacionem nisi [illegible] patuisset. Unusquisque fuit armatus. Alii quidem ex ordine senatorio: alii vero ceterorum et equitum militum constituti esse videbantur. Neque enim erat vir nobilitate seu felicitate preditus: qui gaium tristicium non ardenter appeteret. Itaque propter omnes quo possent studio virtute [illegible] ciarent. totaque consideracione atque virtute ad tyrannicidium erant et sermonibus et operibus parati. Nam et calixtus libertinus gaii. vir unus potencia summi culminis elevatus. qui nichil potestate sua quam tyranno equum esse putaret. timore ceterorum et magnitudine pecuniarum que ei nimis accesserat eo quod esset in muneribus accipiendis et iniuriis extendendis acerrimus. et vigore ultra modum haberet. cum nam gaium instabilem esse sciret in quibus declinasset neque quem posse revocari. et multos quoque de alias pericli causas necnon et magnitudine pecuniarum haberet credens latenter ad claudium. Sperans quod si ei cederet principatum. desiderio gaius honorem similem ei preberet. eo quod illi et verba clemencie impendisset primum. atque iussu a gaio claudium veneno perimere. arbitrans huius rei dilaciones quesisset ne talia perpetraret. Sed michi videtur quod fingebat hec calixto volens capere claudium. Nam neque gaius studens inter [illegible] claudium honestius potuit occasiones exquirere. nec calixtum iussum optabile gaio non perpetrare. si dissimulasset mandatum domini sui.

prouincia potuit declinare. Sed claudium diuinitas
que a gaii vesania liberauit. Saluetur autem pro
comendacione fuerit hanc gratiam, qui ei neque probabat
iniuria. Sed quod qui cum cherea erat
differebat cotidie: dum multos segniores de-
tineret. Chereas autem nullam moram gerebat
sed omne tempus ad agendum optimum iudica-
bat. Nam dum gaius in capitolium ascendisset ut
pro filia sacrificaret: venit frequenter ad eum. et in
specialis loci culmine stante ac ipso aurum et
argentum pecunias dispergente: dum hec inspicia-
retur: prope se ex eminenti loco cogitauit
impellere. ut se a nullo videri putaret: nec ita
vindictam fecisse crederet. Et hic non optata mors
euenisset: ipsi tamen accessisset audacia. ut etiam
precessit formam perimet gaium. Tantum habuit cum co-
niuratis chereas ardorem: metuens ne tempus o-
portuna diffluerent. Illi vero videbant quidem eum
pro sua libertate sollicitum: poscebant autem ut
pauci tempus usque ad sollemnitatem spectaculorum
differret. ne dum conamen nequeunt implere tur-
ba fieret cunctis: dum romani requirerent a gaio. et
insidiatores tamen non valerent utilitas in futuro. sed hoc
utile fore: ut in celebratione spectaculorum res
potius agi testaretur. Hec spectacula in pala-
cio ob honorem cesaris in paruo eius rotundo
templo aguntur. quod primum ponte ipsi constituit in
scripsit. sed romani nobiles cum filiis suis et
coniugibus libenter spectare noscuntur. Tunc ei gaius
negligentes ab omnibus ita facilis erat ruina quia
quando multa milia hominum paruo loco continerentur
ut potuissent quilibet ad eius necem audire [illegible]
… absentibus quoque custodibus. quod hic vellet. non
tamen ei presidium facile deportaret. Expectabat
ergo chereas. Et venientibus spectaculis pri-
ma die intrabant. ut quod fuerat progitatum
sine dilatione fortune solacius adimpleret.
Sed tamen tribus diebus ludorum transactis: vix
die nouissimo opus valuit terminare. Itaque
chereas aduocatis coniuratis. satis magis
o crimen preteriti temporis nunc probo iurgare
segnicie nos hoc quod cum tanta virtute tractata
sunt: et neglecta noscuntur. Et melius est ne
proditione sua pereat cum. et potius gaius nos
affligat. Occidere quam … libertatem hinc
diebus quos nos tyrannidi eius addicimus.
cum et nos de cetero debeamus esse liberi.
et aliis causam prebere felicitatis. preteri-
tamque seculi honorem et memoriam reparare.
Illi vero nequaquam contradicentibus qui non bene
fuisset hortata neque actum huic adiisse
suis sapientibus. sed potius contraeuntibus ait in
quo o fortissimi segnes sumus. Nam non
videtis hodie spectaculorum diem esse no-
uissimum: et gaium fore ad alexandriam nau-
gaturum. ut egyptum conspiceret. Bonum ergo
nobis est ut viris manibus tantam gloriam auferamus
obprobrium: et hoc tantum mariaque vulgetur.
Nam quis non iuste erimus confusione obnoxii.
si quis cum egyptius videat primum: iniuriam vo-
ferens libertatis oppressorem. Ego si quidem neque
quod cogitaciones vestras differre pacior. sed hodie
ad predam sic accedo. grate ferens quicquid ex
eis euenerit: animo fortitudine consistens ad omnia peri-
cula. quod ut in huius laudis possit euen-
re perfuncto. Per ille dicens et ipse audacius
armatus est. et reliqui fiducia … tanti me-
tu … erat desiderium. ut conamen attinge-
tur. Nichilque differens diluculo ad pala-
cium multitudo equestrium armata conuenit.
Mos erat tribunis … petere ab im-
peratore signum. quod ei competebat ut signum
acciperet. Conueniebant ergo ad palacium … ut
pro spectaculo loca sibimet … compararet. Cum-
que multa plebe atque confusione gaius exultaret.
ita ut non in multitudine neque senatum. nec
romanis equitibus locus esset. sed omnes permixti se-
derent cum viris pariter mulieres. et liberi una
cum seruis. gaius processu sibimet facto.
pro cesare sollempniter immolabat cui etiam
spectacula celebrabat. Et cum de sacrificio
aliquid sanguinis cecidisset contigit ut ex eo cu-
ore cuiusdam senatoris asprenie nomine vestem
adimpleret. Quod factum gaio quidem prebuit risum.
asprene vero augurium fuit aptum. quod sequitur vna cum
gaio peremptus est. Fuit itaque gaius vltra suam
naturam illa die mitissimus: ita ut omnibus eius
humilis salutacio mira videretur. Post sacrifi-
cia ad spectaculum veniens presidebat. et circa
eum primi procerum. Erat autem spectaculum ubi an-
nis singulis exhibetur. in duabus cellis. quarum
altera quidem ducit ad atrium. altera vero ad por-
ticum. ingressibus et egressibus apta. quatinus non
turbentur qui intus esse noscuntur. Et ex ea illic
et alia cella. ubi lusores et citeri solent. atque
cantores. Residente itaque ipso et cherea cum
tribunis non procul a gaio. Dextrum namque
cornu cesar tenebat. Quidam batibius ex
ordine senatorum vir militaris. cludium …
consularem virum iuxta se residentem in illo audi-
te requirebat. si quis ei aliquid dixerit nouitatis
Illo dicente nihil sibi ea die nunciatum. o clu-
diane magis hodie tyrannicidii certamen agitur
Tunc cludius. O fortissime tace. Et mox vt
sui fiebat homeri dicens … versum …
… a ko … id est ne quis alius
malorum sermonem exaudiat. Cumque
multa poma in theatro spectantibus spar-

gerent. et pit aues innumere. et p varietate
sua spaciantibus p̄cesse. gaius lites et in pinas
ppetrantes libent inspiciebat. In illo sig̃
de spectaculo duo ei augurina prime. an
imus namq introducit. quo actum est ut miser
deprehensus crucifigeret. et panthominus fa
bulam saltauit cynire. in qua et ipse occisus
et eius filia mirra videbatur atq sanguis in
mica arte diffusus. et tam videre circumfusum et
cum cymiam atq mirram. Constat autem quod et
dies ipse fuit quo philippum amincte fi
lium macedonum regem in spectaculum ingre
diente unus sociorum sustinet in spectando usq
ad finem. eo quod nouissimus erat dies. Aut etiam
usus balneis atq cibis illis denuo remea
ret sicut et prius. Humanus uxor gaium se
des. ac metuens ne in vacuum tempus affluerat.
surgens cum etiam cherea videt egressum. Pge
bat ut conforta et eum. Sic egredientes te
nuit gaius a veste. et qui pro amicitia quam magis
egisset obtisume. At ille reuertitus resare cum
maritimo resedit. et paululum quiescens
denuo surrexit et abiit. Sui egredientem non in
pedimuit gaius. credens eum ad necessaria pgredi.
Asprenas quidem cum et ipse pticeps coniuracionis
nebat gaium sicut et prius ut ingressus ad bal
neas atq prandium. ad spectacula remearet.
quirens ut ad finem sua tractata pduceret.
Illi siquidem qui cum cherea erant. exaruebat
alterutros quia tempus erat singulos quosq me
ad opus absentes invenirent et negligentes
oportunum tempus amitterent. Erat namq etiam di
es iam circa horam nonam. Chereas itaq tar
dante gaio erat paratus ut ingrederetur ad
sedem eius. pensans tamen quod illi inuenire pncipio
cum multo sanguine senatorum et filiorum equestrium
compleret. licet ardet. melius tamen censuit causam
omnium tamen libertatem prouiderent. Tunc cen
ores ad spectaculorum vota consueti. gaius signum
surgendi fecit. turbas q repente fremitu cuerentur
et cunctantes et ipsos impellebat. ut qui gaio
seruicia officium preberent. ope vero volentes
benivolenciam. ut eum in silencio trucidarent.
Precedebat itaq claudius patruus eius et
marcus minucianus sororis eius vir nec non
et valerius asiaticus. quos etiam si voluissent
repellere. ppter dignitatis reuerenciam non vale
bant. Gaius vero sequebatur cum paulo arun
cio. Itaq iam erat intra regalia. recto itinere
sistitur. ubi constituti erant famuli. quod ei gratissi
mum instabat. claudio sequente precedente. et consequenti
erat ad locum quendam angustum. atq silencio itu
rus ad balneas. simul et pueros quos venerat
ex asia contemplaturus. quod eorum forent ~~ualos~~ utiles
ad ymnos misticorum quod erat celebrare con

suetus. autem quod ad primam in theatris apparuis
set videret. Sic ~~itaque~~ itaq occurrit ei chere
as ut signum peteret. Quo quidem ad eius illusio
nem signum dare languerit. Ille morato
uerbis vtebatur aduersus gaium. et euaginato
gladio intulit ei plagam vehementem non ta
men mortalem. Dicunt quidem hoc prouidencia
cherce factum. ne gaius uno plage vulnere
moreretur. sed plagarum multitudine sauciatus
maiori dolore cremaret. Mihi non videtur
hic sermo credibilis. eo quod in timoribus actibus tan
tale non exigit intentio. Nam si chereas ita co
gitauit: omnium stulticiam precessisse credendus
est. voluptati magis fauorem prebens quam pro ce
leritate sibi et coniuratis pericula euasione
acquirens. Dum posset multe machinaciones
auxiliorum gaio conferri. antequam potuisset mori.
Non certum est quod chereas non etiam suppliciali
gaium restituit. sed de se et amicis potius co
gitauit. quem etiam acta cum silencio magis prosp
era est ut vindictam fugeret maticiam. et quantius
res gesta celaretur. ne sermonibus vsus. et se
pderet simul et eos. Et hec quidem licet ut volue
rit vniuersus tractare. Gaius itaq vulnus
dolore ferebat. Inter humeros enim et collum
ensis illatus. iugulis ossibus est retentus. nec vl
terius potuisset accedere. Gaius tunc neq clama
uit. nec vocauit quemlibet amicorum. sed in
credulitate sua intendebat: sed dolorem fortiter
ferens iterius fugiebat. Quem suscipiens
cornelius sabinus: et ipse iam sua mente
pstructus impulit. Sic genu flexo cadentem
multi circumstantes singuli ad inuicem gladiis
et qui ad certamina disceperunt. Constat
autem quod vltimus aquilas et mortis intulit pla
gam. Huius itaq causa cherce indubitanter
attribuenda est. Nam licet cum multis hoc opus
efficerit. tamen primus cogitauit quemadmodum
gereret. et primus cetis hoc ausus sit edicere.
Quibus suscipientibus illius necem verbo subito
alios congregauit: et sapienter concta dispo
nens ubi erat sentencia rum adhibenda pfessio
etiam sermonibus locutus est vtilibus. nacio ne
cessitate sue psurpsionis imposuit ut dum
tempus exigeret. manibus vterentur. Is quidem tum
prior aggressus est: et virtute illius necis imple
uit. atq vsum facile gaio iam moriente con
cessit. Quapropter iustum est ut etiam quecumq
ceteri gesserunt cherce cogitacioni et labori
manuum ac virtutibus applicent. Gaius itaq
hoc modo multis vulneribus iacebat extinctus.
Chereas autem et ceteri pncipes gaium. pro
deprimere volentes cum eadem se impossibile
videbant. pro hec vtiq quod fuerat gesta.
Non enim primum erat paululum permisse pncipe

pulvinar ipsi sepius honoratum: cum et a mili-
tibus non sine sanguine de morte eius esset facienda
seditio. Ita cum essent anguste vie in quibus hoc
opus effectum est: et maxima turba replet
eas militum, qui illo die pro custodia principis
aderant: per vias alias discedentes ad domum
venere germanici patris gaii, que tunc etiam u-
na permanserat. Erat enim hec domus coniuncta regia-
libus. eo quod hii qui in eminentia constituti sunt diver-
sis sive possint in talibus habitare non sciunt.
Et declinantes multitudinis invasionem etiam
videbantur in requie. Erat itaque [struck through]
latet adhuc pectus illato gaio primum germa-
nus e armenta. Erant enim armigeri equitum
gentis sue celtice habentes turmam, quam pate-
mos e inportabili uti furore. sicut hispanis
aut ceteris barbaris. eo quod omnes huiusmodi homines
ratione minoras sunt. corporisque robusti. et ipsum
primo quibusdam congressi hostibus invalentes
cum non haberent virtutibus discretionis pro utilitate
[struck through] eorum. Sed tamen sibi prospiceret quibus
gaius carissimus ob hoc erat quod pecuniarum
muneribus eos sibi placavit. Exagminatis
ergo gladiis ingressi sunt domum persecutores
cesaris peremptores. Erat tribunus sabinus
erat qui non tantum virtute et fortitudine maiorum
quoniam suo robore cum monomachis esset hac
obtinuerat dignitatem. Huius itaque requisiti-
bus asprenas primus occurrens exsolvit pe-
nas. cuius veste sacrificiorum sanguis sicut pre-
diximus maculaverat: et non ei bonum fecisse
videbatur augurium. Post hunc occurrit ei bar-
barus norbanus fortissimus civium. et de cuius
maioribus imperatores multi processerant. cuius
etiam civitatis eminentiam non ignorabat.
Is cum esset valitudine robustus primo sibimet
occurrentium abripiens gladium primitus aliis
ostendebat. ne sine aliorum interitu moreretur.
Et multorum agmine constipatus frequentium vul-
nerum illatione defunctus est. Tertius autem ante-
ius ex ordine senatorio germanis sicut pri-
ores occurrit. Is ut videret gaium iacentem et
letaretur advenerat: quod pater illius cum eiusdem
nominis effugaverat: eum quod nec sic satiatus
militibus destinatis occidat. Aderat germanis
temeris ut gaium videret funus. turbaque sibi
cum dum se voluisset occultare. furentes germa-
nos. et tunc subtiliter inquirentes quod gaium oc-
ciderant. etiam innoxios una perimentes latere
non potuit. Et illi quidem ita sunt mortui.
Cum vero in theatro de gaii morte venisset
sermo: admiratio et incredulitas facta est.
Alii namque valde delectabantur in eius morte.
et licet diudum scirent sibimet utile fore. hoc
non sinebant credere pre timore. Quibusdam
vero hoc in desperatione erat: cum nec vellent cum
gaio huiusmodi aliquid provenire. nec vero hoc cre-
derent. quia non possibile aliquis homo opus huius
virtutis implere. Erant enim quibus non erat grata mors
gaii. mulieres et infantes. et quidam militum. Alii
lucri propter mercedem. et non aliud quam tyranno condi-
ente ad iniurias potentiorum civium illius minis-
terio erant parati. Mulieres autem et iuvenes
propter spectaculorum et monomachorum muneri-
um quibus solet vulgo delectari ministrum. et pro-
carnium dilacerationes quas in ludis agebat
gaius. ut qui populo voluptatem exhiberet et volun-
tate. aut ad saciandam sue crudelitatis insa-
niam. Servi autem dominos contempnebant: et ad iniu-
riandum eos gaium fulciebant auxilio. Famula-
namque eis merentibus cum dominos credebant
eorumque pecunias ostendentibus et libertas et divitie
succedebat. nec accusationis metuebant penam
quibus erat proposita premia octava pars substantie
senatorum. Igitur vel si aliquibus in theatro credi-
bilis videbatur de gaii peremptione sermo. eo quod
aut perfecisset insidias aut optasset. de huiusmodi que
nunciabant non solum gaudia reticebant. sed
etiam audire hoc aut dicere fugiebant. metuentes
ne cum verum non appareret. pene succumberent. qui
vota sue voluntatis aperientes. Illi vero qui in-
sidias perfecerant amplius se celabant. formidan-
tes ne cum alicui amatori tyrannidis hoc pan-
derent. prodite vindicte gaio perimerent. Nam
et alius sermo fuit dispersus in populo quia
res quidem a coniuratis fuisset temptata. non tamen
gaius extinctus. sed ablatus a medicis ductus
fuisset ad curam. Nullusque erat verax. cui se
quicumque committeret. aut suam panderet volunta-
tem. Nam et si quis cuiusdam erat propter favorem ty-
rannum videbatur esse suspectus: et multo magis
odiosus non poterat credi. Dicebatur autem se-
natoribus a quibusdam eorum animos perturbantibus.
eo quod militum ipsa purpura atque vulnera ut erat
sanguine cruentatus venisset in forum. et contionem
habuisset ad populum. que retinebat eorum mentes
neque loca sue custodie relinquebant. formi-
dantes ne illis quilibet impingeret culpa-
quam non qua voluntate discederent accusari
potuerant. et dampnari: sed quemadmodum vellent
accusatores et iudices. Cum itaque turba ger-
manorum exagminatis gladiis spectaculum
circumdedisset. cunctis spectantibus metus sue per-
ditionis accessit. et ex omnibus aditibus timor
erat. qui repente ingredientium gladiis cape-
rentur. et neque discedendi facultatem habebant.
nec in theatro poterant morari sine periculo.
Illis germanis irruentibus in theatro fragor cum precibus
e supplicationum atque diversarum. que et que cogita-
ta fuissent. si tamen aliquis accusasset et quod dicebat-

inessent gesta. et deberent parcere. nec aliena
presumptione eos qui non essent culpabiles in-
crepaand. Sed et exquireret commissores. Si tamen
aliquod scelus probaret esse commissum. Et illi qui
videret et hys potiora cum lacrimis et porrigit io
nevulius sepius clamitabat. Sancte eam quam
periculi et mortis vicinitas exigebat. Ita
hec militum ira cessavit et pena ducti sunt.
in spectaculo constitutos omnes. Fuit enim crudele
etiam illis: licet viderent exasperati. Portabant
enim capita aspirene. et eorum quos una peremerant.
Itaque cum videret in spectaculo positi am-
plius sibi consulti pro dignitate virorum et in ma-
lis morte casum. Incepit et semper post a talibus
cum principibus evadere non credebat. et inferri si-
bi fore. si tanta posset pecunia decimari. Itaque
licet aliqua apte et iuste odium erga gaium habu-
issent. et spe tota ~~non dissolvit~~ vite eius alam
tamen minus expulerunt ad tanta preda pervenis-
set. et spe totius recidisset vite. Fuit autem qui-
dam gratus homo mercennarius vena-
lium. et propterea magnitudine vocis utebatur. in-
ductus vestibus diversi coloris. ad instar nobilium
romanorum. habebatque potentiam agendi quod
vellet in civitate in hys que tunc et postea
gerebantur. Is enim aptavit semetipsum veluti
lugentem. licet et ipse odio gaium haberet. erat quoque
timor super eius toto atque milicia quam mini-
bat salutem in rebus presentibus apparere et eos
ornatum quod de carissimi principis morte
amisisse confingeres progressus est in theatrum ut
mortem gaii denunciaret. Quo facto quies
hominibus affuit. ne posset ultius ignorancia
fluctuare. Deinde circa statuas currens
et loca singula circuibat tenorem germa-
nos. et cum eo tribuni iubentes in modo for-
atque manifestantes gaium fuisse defunctum. Hoc
ergo facto apte in theatro collectos eripu-
it et dimissos quam furore inciderant germa-
norum a morte servavit. Nam pius spem ha-
bentes vivere gaium. a nulla factione penitus
abstinebat. Tanta enim devotionis circa eum
habuerant. ut etiam post amissionem anime eius
favorabiles essent. Tunc demum apte mortuum
cognovissent. ab vindicta diversorum et suppli-
cio desierunt. eo quod vindicta illius utilis iam
non esset. nec foret qui eos pro talibus repensaret.
Deinde timentes ad potiorem fortunam proinde
ne senatum contra se provocaret. si ad eos im-
perium dominicos devenisset. Igitur germani a fu-
ria rabie que eos in ascerat pro gaii morte
quieverunt. Thereas autem dum nimis esset de
minuciano sollicitus ne germanorum fuis-

set vesania extinctus. singulos militum de eius
salute requirebat. Et minucianum quidem da-
mes adduxit in medium. ad thereum vero conversus
cum multis aliis senatoribus. iusticieque et vir-
tutis testabatur eius laudans cogitationem et
actum sine formidine completum. eo quod tirannidem
eorum voluptate fuisset elevata. quippe cum non
posset felix vita illis preberi. quod virtutis probaret
odibilis. Sed cum tali calamitate deficeret aliqui
gaius. quem etiam ante coniuratorum consensum prius
sciens sibi constituit inimicum agendo in universos
dulsorum. et providentiam legis exterminando
ut quos habebat caros sibi hostes efficeret.
et sermone quidem alios eius esse peremptores
eorum vero semper sine dubio gaudentes. Ita ergo
surgebat de theatro custodie quam principe pre-
mittente fuerant. qui omnes abscedere festinabant.
Fuit enim mali tunc causa fuit altior medicinam ab
repta quidem qui ad curam aliquorum vulneratorum
et mittens quod cum eo erat ut quemquam ad medica-
menta necessaria deportaret. quis inde pro vitate
dirigebat ut preda decimaret. Interea
conventus agitur senatorum et plebis in foro.
Et ipsis quidem questio de gaii peremptoribus
vehementius fatebat: aderat et senatus.
Inter quos asiaticus valerius vir consularis
stabat in populo. tumultuantibus illis et dum in se
clamantibus. eo quod imperator eius ignorantibus
videretur occisus. pro eius occisi requireret quod sit
quod gaium interemerit. utinam inquit ego. Idque
autem et consules edicta proposuerunt. accusan-
tes gaium atque iubentes populo sit et militibus
ut ad propria remearent. populo quidem multa re-
quie promittentes. militibus autem honores. si ea
solita disciplina consistentes nulli quodlibet
contumelie genus inferret. Fatebantur enim metus
ne forsitan exasperati mala civitati facerent
et ad rapinas. aut ad templorum spolia ver-
terent. Convenerat igitur omnis militum de sena-
torum. et maxime consentientes adversus gaium
fiducia iam vetentes. et in contemptu maximo
constituti. qui in eis rem publicam residet.

Quomodo claudius suscepit imperium. c. iii.

Interea subito de domo raptus est claudius.
Milites enim facto consilio aliquid de rebus
agendis dedere sermone. Videbat enim impos-
sibile fore ut tantis rebus existentibus quis re-
publicam gubernaret. nec sibi utile si quod il-
lorum qui cooperatores in nece gaii fuerunt ad
imperium perveniret. Sed bonum esse si nondum perfe-
ctis rebus claudium principem facerent. defuncti
patruum. et omni senatoria dignitate pre-
positum. virtute maiorum filium. militiarum

disciplina perit eruditum. Hec deliberauerunt
in medio statuentes in pretorem fame dignita-
tibus sollempnibus honorare. Sentius itaque sat-
urninus. licet claudium cognouisset imperium et qui
applaudare fingente. qui videbatur quidem ad
hoc suum accedere. non tamen declinabat integra
voluntate. stans in medio senatus. nichilque
metuens apud liberos. fortesque viros pro-
nuntiauit hec dicens. Licet incredibile sit o roma-
ni. libertatis nos ac fuisse dignitatem. eo
quod longo tempore nobis abfuit: verum tenemus
eam incertam quidem. quantum ad magnitudinem pre-
terite seruitutis. sed tamen alacritate ferre possibi-
le est. si eius felicitatem nequiuerimus amitte-
re. Satis est enim et vna hora sensum virtutis
habentibus cum secura voluntate in libera patria
vitam degere: et legibus florentibus aliquando con-
terere. Ego siquidem iam prioris felicitatis obli-
tus. quam olim quidem amisimus: nec autem mag-
nitudine retinemus. reuerentiam exhibendam
hiis qui geniti in ea atque nutriti sunt. et non
minorem a diis honorem hiis viris prebendum
esse decerno. qui licet sero et in hac etate nos
eam gustare fecerunt. ita ut etiam in futuro seculo
eius primam teneamus. Sufficiat itaque etiam
hec dies et iuuenibus nostris et quicumque senum
nos. Senibus quidem qui eius conspiciantes liber-
tatem cum dulcedine morientur: iunioribus autem
eo quod sit eis doctrina virtutis. Bonum constat vi-
ros istos. quorum labore consistimus propter hec
que nuper gesta nouerunt. quare nichil quam cum vir-
tute eligere maius est. de qua constituit liber-
tas humana solummodo cogitare. Ego siqui-
dem antiquorum non auditu cognosco: quam
vero visu conspexi valde sunt grauia. qualis
enim gentibus iuuasserit respublica principes
tyrannidum prohibentes vtique omnes virtutis
modum et magnanimitatis officium. libertati
derogantes. docentes blandimenta pre et
timorem. eo quod non docta principum sibi dicunt.
Ex quo enim iulius cesar potestate ipsi soluit.
et ornamenta legum comprimens rempublicam con-
turbauit iustitiam preuaricatus. et sua di-
lectione victus. non est mali quod non inuenit
ciuitati. successoribus ad inuicem in ipsum sibi
detrahentibus. ad destructionem scilicet patrie liber-
tatis. et ut paupere in defectum robur animi
deueniret. arbitrantes suam esse munitionem
si viciosi viuentibus hominibus. et virtute preciel-
sos non solum gloriam inanitate preimerent. sed
etiam ad mortem vsque perducerent. Singuli
namque regnantium atque sunt grauia commise-
runt. Horum gaius qui hodie mortuus est
amplius extitit seuior omnibus. Et non solum

in aues. sed etiam in cognatos pariter et amicos esse
natam intulit sine ferocitatis infamiam. iniusti-
te penas exigens: et veluti furiosus in homi-
nes atque deos furius existens. Nichil enim
tyrannis suauitati hec prestare. Nonne etiam in tim-
a vobis abusus est. Nonne in pecuniis vos et
in coniugibus contristauit. Nonne omne votum
vestrum preter bonis agebatur insistentibus in inimicos.
Diuisa quidem tyrannis cuncta libertas est. nec
eis vnquam fauere potest. Sed nec ipsi qui con-
senserint eis propter aliquam turpia non sustinemus.
Cognoscentes namque tyrannum. quibus malis insig-
nes viros affligant. et eos videntes in pa-
tientia talia sustinere. nec tamen ignorare quod
gerit. sed solam spectare. hoc solummodo
suam credunt conparare libertatem. si eos poti-
uerint funditus amputare. Vnus est ex ipsis malis
et sub alterutra vestri dignione constituti. quod
reipublice maxime prodest. et ad presentem respiciat
deuotiorum iustiones a putatis et constituta ciui-
litate. iustum est cum vtilitati communi prouideatur. et
quod placet non immineat periculo eos ceteris: quando
non erit dominus qui rempublicam gubernatam elegit.
ut ciuitatem ledere et in principali vnicuilibet lo-
quenti penarum multam possit infligere. Sub ty-
ranno siquidem quod illi displiceat dicere non potest.
nec diu sanctissima reluctari. Hactenus igitur
amittentes delectationem pacis. et consueta
degere more seruili in portabiles inuenientes
erumpnas. etiam auctores malorum videbamur
auctores. fugientesque cum virtute mori Nunc
summa consensione perimus. Nunc propter perimus.
Etiam propter primus tyrannicidii decernite ho-
nores egregios. et maxime cassio cheree
principi fortiori virorum annuitate. qui cum aliis
viris vnius et consilio et ope assistor meli-
ratis apparuit. cuius nunquam dignum est obli-
uisci. Contra tyrannidem pro nostra libertate primus
consilium suscepit. et semetipsum periculo pro sa-
lute nostra ante omnes ingessit. Opus enim opti-
mum est. et viris liberis optimum beneficiis
prestantibus aliquid repensare dignum. qualis
scilicet vir iste erga vos extitit non sicut cassio
et bruto qui gaium iulium peremerunt. Illi namque
seditionis principia bellorumque ciuilium. subuer-
sionemque ciuitatis excitauerunt: hic autem
tyrannidem cessatione etiam malis eius prouida-
uit vrbem. Sentius itaque hiis sermonibus vsus
est. senatu delectabiliter audiente. et equitibus
romanis qui presentes erant. Quo facto quidam tre-
bellius maximus in silicem anulum de digito
traxit habentem lapidem clausum in quo for-
ma gaii celata videbatur. quem ille sibi mer-
studio dicebat quem sua debat impleri fuerat.

oblitum auferre. Et relatum quidem est agnita
nocte contumeliis persecuta. Chereas vero cum
signum a consulibus petiisset. et illi libertatis esse de
disset in auxilium fuit conscius. et velut incredulus
mas. quasi cum sic videret a consulibus hec petas.
Hinc sicque antea tyrannus invadet civitate.
Ubi cunctis militaribus presidebat. Chereas
vero precepto signo militaribus presidebat. quod se
natu consenuebat. Habebat autem cohortes quatuor
quibus vinctis in principe magisque sub tyranno
complacebat. Milites itaque cum tribunis
abibat. et populi discedebat. leta hac spe
hostes atque cogitaciones. qui ipsi gubernatores
reipublice adherent. et neque per alios subiacent.
inter quos chereas propinquus consistebat. Igitur
chereas periculum credens si gaii uxor et filia
superfecerit. et non omnis domus eius pariter deperiret
quam si quis ex eis delinqueret. non hoc sine pes
te omnibus letorum consumeret. Insuper et apposicioni sui
prohibet et odium quod cum gaio habebat explere
festinans misit lupum unum tribunorum qui uxo
rem gaii filiamque perimeret. Erat enim is lupus cog
natus clementis. cui hoc officium tradiderunt. quod
tum vel hoc opere et virtute tyrannidis parti
ceps esset. et quod in moribus videretur insidiis pon
tibus consensisse. Clemens vero iunctorum crudele
videbatur ut contra mulierem talis vindicet dicen
tibus gaium sua magis natam magis lupum quam vero
eius consilio. facinora molitur: quibus et cunctus
vexata esset. et flos cuius depisset. Et illi
quidem huius assercionibus eam defendentem mitebat.
omnium autem malorum que a gaio gesta fuerant hec
erat caput. Gaius namque deleverat populum
ut eius mentem suo potuisset subiugare ser
mone et amori. et incantacionibus ad vesaniam
transformatum ita sibi devinxerat. quatinus for
tune omnium romanorum et totius orbis cum pre
sidebat ei subdite viderentur. nichilque defen
sores eius valere potuerint. Missus itaque lupus
in nullo moratus est ministerium eo momento dif
ferre. ne culpabilis esset in hiis que ei pro
utilitate publica videbantur iniuncta. Vel
ensque ad palacium invenit cesoniam gaii coniuge
iuxta virum corpus humi prostratam. et oculos in luc
tu positos suum morientis et mortuis exhibet
corporibus: eratque sanguine vulnerum eius plena
et maxima calamitate circumdata. Iacebat et fi
lia iacebat simul. Nichil illic aliud audi
ebat nisi culpam gaii quia non bene guber
nans: et quod uxor eius frequenter talia prodi
disset. Hec enim tunc et nunc similiter esti
matur: et in omnibus mentes ita est erga eos qui compa
ruerunt. Alii namque dicebant. quod suasisset gaio
ut crederes a sevicia et crudelitate civium
humiliter et cum virtute rempublicam gubernaret. et
cum in sua senectute vixerit: precata taliter persisse.
Alii vero quia cum sermo de civitatibus pervenisset ad
gaium. suasisset illa ut sine ulla delacione
velocius dectos plantaret: quia licet non iuste sep
tasse aliquam probaverunt. tamen hoc agens acta pe
ricula declinaret. Fuit vero a cesonia dictum est:
et quod de ea homines dicebant hec sunt. Et illa
cum vidisset venientem lupum. corpus gaii mon
strabat. et ut proximum veniret eum cum lacri
mis exorabat. Lupus cum mente vidisset atto
nitum. et nulla compassione motum cognoscens
ad quod venerat ei suum iugulum prebebat. et
lugens eam propinquius fieri rebat quod agere solent qui
de vite desperacione constituunt. Cum invitavit
ut que decreta fuerant non moraretur implere.
Et illa quidem magnanimiter hoc modo a lupo pe
rempta est. et super eam filia pariter est extincta.
Hec cum egisset lupus: rediens cherea et so
ciis eius indicavit. Gaius igitur quarto imperii sui
anno minus quatuor mensibus ita defunctus est. Hic
etiam regnum nequicia summus libidinibus sub
iugatus derogacionibus omnes. in rebus ter
ribilibus timidus. et pene semper audaciis plenus.
in quibus non oportebat nimie largitatis. amicus
res duces occidendo. et contra leges agendo.
et divinitate ac legibus maiorem se esse studens
atque videri volens. Et sanctos pro illis sepe decep
tus. quamquam leges turpia sapiunt. suo
reddidit esse ornamenta virtutis. Et antiquam
in meorum quam cum hec cum illa nocte supplicio ser
vire exorsus est. in nimium sibi estimans. quod
virtutis esset altissimum: et in huius que conspiceret
illo condicere cedebat. Unde etiam propter sororis
permixtum odium civium maxime cepit hic. eo
quod simile aliquid longo tempore minime fuisse esse con
staret. Opus autem magnum dignum non ab eo
ad utilitatem personarum temporum futurorum
gestum. nisi quod circa regium et siliam pro adventu
navium frumenta ex egipto deferencium hor
rea decenter instituit. Hoc est constat maxi
mum et navigantibus utillimum. Et tamen non
venit ad effectum: sed semiplenum ab eo dimis
sum sequentibus construit delictum est. Huius more
cum fuit. eo quod rebus inutilibus sibique placitis
voluntatibus studens. et illic expensas effundens
melioris operis delinquit utilitatem. Insuper
fuit et rethor optimus. grecam linguam pariter
et latinam. ad dicendum velocissimus. et ad in
telligendum aliena opera paratus. ita ut ma
iori oratione dictis condiceret alienis. et acer
rimo ingenio meditacionisque labore. suum
magis opus excellens. diccionis fortitudinem
comparaverit. Hic enim atque tyberius fuit nepote

que etiam huius successore magna neces-
sitate studuit erudiri. cum ipse eidem agnes
proximo floruerit. Gaius itaque puer solebat
hec qui cognatus et ymago principis. ob quam
rem nimis meruit presidere. quod non tamen optinere
valuit. nec ex eruditionis opere bona congre-
gata servare: sed usus potestate peruenit ad
mortem. Difficile namque est ut illis possit ac-
quiri virtus: quibus facile videtur agere quod trahunt.
Initio siquidem faciente eruditionis cum ami-
cis studebat dignus studio meliorum tem-
poris paulatim ad iniuriam onus et odium.
quo tamen eum homines omissa potius demonstratione
gerebant ad id usque duxit. ut ab eisdem
passus insidias extingueretur. ¶ Claudius ita-
que sicut dixi superius in stupore suam viam egre-
diebatur de theatro. Et gaio mortuo. in do-
mo cesaris nece turbata in angustia pro sa-
lute consistens ipsa: et in quodam artissimo loco
deveniens se celabat. nulla periculorum causam nisi
rubore formidans. Is enim cum privatus esset
mediocriter se tractabat. inter omnes sufficientes
doctus et disciplina maxime greca compositus.
que etiam ab omni se turbarum inquietudine se subtra-
hebat. Fuit itaque dum trepidatio populos
obtineret. et de palacium ferocitate militum
plenum esset. et timor atque indisciplinatio cor-
pos privatos apprehendisset. summi duces in cu-
ria de hiis quid foret agenda tractabant. Et
germani quidem initium preponderantes. eo quod ius-
te videretur extinctus: que sibi esset utilia
potius cogitabant. quemadmodum bene cuncta dispo-
nerent. Cumque germani ad necem percussores
gaii requirentes. et suae magis quam contritorum uti-
litati consulerent. claudius turbatus. et neque
quam de sua salute securus: maxime quia capi-
ta fere videat aspiciens. et quibus cum eo co-
stabat occisos. stabat in quodam loco sic
paucos gradus obscuritate celatos. Hunc
gratus quidam militum in placio videns cum
nec perfecte pre obscuritate cognosceret. nec des
homines esse qui magis in eo loco insidias
faceret. prope veniens. eum quod apprehendens ag-
novit: sequentibus ait. Iste germanicus
est: eum constituamus imperatorem. Claudius vi-
dens eos in suo raptu preparatos. et metuens
ne propter gaium ipse quoque moreretur. parcendum
sibi esse poscebat. eisque sua facta memora-
bat. Hic gratus subridens dexteram ei por-
rexit. et noli inquit de tua salute pusil-
lanimis esse. cum te magis oporteat magna-
nimiter de imperio cogitare. quod dii auferentes
gaium. modorum prospicientes tue concessere vir-
tuti. Perge nunc. et maiorum tuorum imperium solum

Supportabatur cum neque valentem pedi-
bus ambulare: propter timorem seu gaudium pre-
dictorum. Concurrebat autem etiam circa gratum
multi militum. et videntes claudium dum qui
ad supplicium reum gestarum temporum pro viro suam
accepto. et nullam perdita in imperio gai super-
esse dolebant. Pluribus autem militibus aggregatis
factaque turba: fugere totus populi plebis ex-
orte sunt. Hunc claudio pre corporis debilitate
fugere non valente. eum in vehiculo suscipientes
pro eius incolumitate solliciti cum fuga ad pa-
lacium devenerunt. Et Ideo ut sermo tradit
primus in civitate romana hic nomen dedit homi-
bus. Cumque iam rempublicam tenere videretur. mul-
to magis militum concursus procedebat. Concur-
rebat utique aspectu claudii libenter suspicientibus.
eumque principem statuere festinantibus pro favore
germanici eius fratris. quia magnam gloriam sue
vite reliquerat omnibus. Insuper etiam cogita-
tibus de aviditate senatoris preteritis etiam pro
de suo principatu deliquerunt. Inter hec quoque
cursa cogitabat. quod ipsi deductum ad u-
num. periculo non caret. quamvis solus vel-
let esse. et pro favore senatui gratiam compensa-
ret. sufficienter alcius cogitabat. et quod
solet provenire cotidie loquebantur. Erat quoque
diverse he sententie. populi atque senatus. Hii
quidem dignitatem pristinam appetebant. et
onerosum servicium pro tyrannorum iniuria de-
clinabant. Populus autem invidia contra senatu-
bus. et avaricia eius effugiens in capitu
claudii pro imperatoris ordinacione gaude-
bat. Fuit itaque bellum iam civile sub pom- pene
peio flagrabat: quod in imperatore consti-
tuto sedatum est. Inter hec senatus agnos-
cens claudium a militibus arreptum. mi-
sit ad eum de suo cetu viros virtute cla-
ros. qui eum admonerent. ut pro adeptione
regni nullam vim faceret. sed magis ut sena-
tui tantorum virorum unus cederet. et communem
utilitatem prospicientibus legibus frenaretur.
utque meior esset. quorum malorum per ty-
rannis occasio fuerit ciuitati. et que sub
gaio etiam ipse cum eis pericula pertulerit.
neque imitaretur tyrannidis onus. et in iu-
riam ab aliis gravius irrogatam sponte ad
subversionem patrie conciliaret. Sed ut ma-
gis propria virtute sue questionis ostenderet. quoniam
ei honores liberorum civium et leges decret-
to succederet. quo facto favorem imperan-
cium et quibus imperat acciperet. Quod si nunc mor-
te gaii temperare vellet. nec cederet auctori-
tati senatorie grande manum ad resis-
tendum habentem. et armatorum copiam ...

tudine familiarum, quibus fortius adversus eum uterentur. Maximum vero sibimet esse remedium spei atque fortune. Sed etiam proconsulibus aliis probantibus esse solacia, nam eis qui aut virtute et bono principio ad congressionem certaminis advenerint: cum ipsi scilicet pro patre libertate pugnaret. Et legati quidem Veranius et Brocchus ambo tribuni hiis utebantur verbis, et prostrati Claudium suppliciter exorabant, ne bellorum ac proscriptionis foret occasio civitati: videntes utique eum militum multitudine circumseptum: et in comparatione illius exercitus consules nichil esse. Suadebantque sibi ut si appeteret principatum, a senatu magis sibi dari appeteret, quod esset prosperius atque felicius, si non cum iniuria sed cum favore decernentius potius imperaret. Claudius igitur sciebat quidem cum qua senatus arrogantia direxisset, et ad presens iuncta summa moderamine se tractabat: sed tamen propter metum et instantiam militum, et regis Agrippe precepto cogebatur tantum principatum quod sponte venerat cedere non debere.

Legatio regis Agrippe ad senatum deinde ad Claudium. c. iiii.

Hic igitur Agrippa completis sollempnibus circa mortem Gaii, qui fuerat honoratus, et eius lectum lugubriter prosecutus, agnoscens Claudium a militibus raptum, festinabat ad eum. Quem turbatum inveniens, et paratum ut senatui cederet, excitavit: monens ut imperium sibi defenderet. Cumque talia dixisset: abscessit. Quem cum senatus etiam misisset ad curiam, unguentis caput unguens qui ab lecto remearet: senatum interrogabat quid de Claudio gereret. Illis atque fuerant gesta dicentibus et consulentibus, quam sententiam possideret, paratum quidem se mori pro gloria eius et sermone professus est. Et tractandum suasit de utilitate cunctorum. Opus esse dicens resistere Claudio vellent armis atque militibus quibus eum viriliter expugnaret, ne forsitan imparati inde viderentur in malis. Respondente vero senatu armorum copiam et pecunias habundare, sed etiam militum copiam aliquam congregandam, quantumque libertas servis concederetur, optime infert Agrippa: o curia pagere vos quod desiderii vestri sit. Dicendum tamen est indubitanter quod credo fore pro vestra salute. Scitis militiam que pro Claudio pugnat longo tempore armis imbutam. Nostra vero pars hominum est incerta fluctuatio militum, et servitute inopinabiliter libertatis retinendi difficilis [margin: et ebria]. Nos vero adversus expertos bella sufficienter producentes viros neque gladios

scientes educere. Itaque potius mihi videtur esse mittendum ad Claudium: quatenus ad deanturque ponendum esse imperium causam. Sic tenseat: etiam legationis fungi paratus sum. Hec cum dixisset, consentientibus senatoribus missus cum aliis, Claudio tumultus senatus exposuit. Eumque magis latenter excitavit imperialiter et dignitatis potestate respondere. Tunc Claudius ait non esse mirabile si imperatorem non libenter exciperent cum quod crudelitate priorum principum fuerat vulnerata. In diem eius mansuetudine pregustaret, cum nomen tantum ipse princeps foret, omnes vero communitas imperaret. Eo quod multarum variarumque rerum videret expertus, prospere eius imperium sibimet obvenisse gauderet. Et legati quidem hec audientes ulterius remissi sunt ad senatum. Claudius autem congregato exercitu loquebatur, ab eis iusiurandum sciens permanendi perquirens. Donavitque singulos custodum corporis quinque milibus dragmarum, et ducibus numerorum pro meritis proportionaliter largitus est: sed et militibus absentibus similia promisit. Consules itaque convocare senatum ad templum Iovis triumphatoris, tubis adhuc existente nocte. Quorum alii quidem seipsos in civitate celaverunt, consultationem refugientes eorum; alii vero in agros proprios sunt egressi, prospicientes quorsum res ad effectum veniret, in libertatis desperatione consistentes, prestantius iudicantes sine periculo serviendum cum segnitie vivere quam possidentes dignitatem patrum sub salute dubia commanere. Verumtamen non amplius centum collecti sunt. Quibus in tractatibus de presenti statu tractantibus repente clamor congregati exercitus est emissus, petentium ut militibus imperatorem eligerent, et nequaquam principatus regiminis multis solveret. Et hoc quidem milites apud seipsos decreverant, ne cunctis sed uni tenderet imperium. Hortim senatum credentes, ut ipsi qui dignus videretur eligerent. Ob quam rem contraria erant vota senatus et populi, multo magis autem tamen promissione glorie libertatis, quam pro formidine Claudii. Erat vero qui eligeret aliquos ex genere nobilium, dignitatibus et coniunctione coniugum prepollentes. Minucianus namque Marcum fortitudine dignum, qui Iuliam Gaii sororem habebat uxorem, studebat eligere, ut rex cum omnino potiretur. Consules vero diversis occasionibus differebant, sed etiam Valerium Asiaticum Minucianus anteponebat. Et pene homicidia facta sunt desiderantium principatum: ut Claudio quoquo modo

repugnaret. Monomachorum vero turba non parva militum per noctem ad titanis custodiam positorum concurrebat ad claudium. Et propter alios non cum urbis libertate. alios quoque claudium metuentes a consulibus abscesserit. Militudo autem chereas cum foris ad medium consulentes verba facere mittebant ad milites. Eos dum multitudo vidisset silentium postulantes et dicentes tanta facientes omnino disturbavit non acquiescens eis ut aliquid allegaret. eo quod ipsi ad monomachiam prius conspirassent. Cum regnantis fastidium tamen non patientes senatum cedere pertinere: qui etiam si imperare mittentur milites non sinerent interfectores gaii regnare. Inter hec autem chereas iram non ferens imperatori postremum signum datum pro imperio sit dare: quod et signum abeuntium deportaret. Erat enim hic ethyemis agitator prasinorum gaio et militibus circa sollempnitates circensium et seditiones atque opera inhonesta devotorum. Hinc itaque chereas obprobria sibi reluctantibus inferebat: sed et caput claudii se dicebat ablaturum. Perfecta namque est insipientia cum furore. Milites quoque non verentes verba cheree: sed evaginantes gladios et signa tollentes ad claudium devenerunt communicantes illis quod etiam prebuerat iusiurandum. Consules autem et senatus in desolatione relicti sunt non differentes aliquid a privatis. Erat quoque eis formido prius et angustia ignorantibus ubi quid passuri foret dum claudius prevaleret: et semetipsis adinvicem derogabant et penitentiam facti gerebant. Sabinus autem unus interfectorum gaii transiens ad medium prius semetipsum interficere minatus est quam claudium principem constituere et servitutem dominari videret. Preterea chaream hanc magnanimitate assequi compulit. Et dum contempsisset gaium. et primus auctor bone fuisset vite: neque sic patrie videri potuit libertate. Chereas autem de morte quidem in nullo dicebat esse dubitandum: velle tamen mentem claudii cognoscere. Et illi quidem in his erat: ad milites autem omnes undique pulsus concurrebat. Interea quintus pompeius dum amisisset milites. et pro libertate senatui supplicaret: impetu facto evaginatis gladiis a militibus claudii prohibuisset opus: et cum necis implenerat. Tunc claudius exceptum consulem a periculo fecit sibimet assidere: senatores autem qui cum quinto fuerant non similiter honore suscepit. Nam quidam eorum etiam plagis affecti sunt:

ad eum venire compulsi: aptorumque autem vulneratum aufugit. erat quoque periculum omnibus. Tunc rex agrippa accedens ad claudium postulavit ut circa senatum mitius existeret. dicens quod si quod crudelitatis exerceret in curia. non esset sibi quos eius consisteret imperio. Claudius autem his flexus: senatum ad curiam convocavit. Itaque de palacio per civitatem ipse procedit obsequentibus cum eis pressum militibus. cum multo minus impetu atque ridiculo gaii interfectores in publicum prosperuit. Chereas et sabinus prohibentes eum pollionis (mandato) que ante paululum claudius ducem custodum corporis instituerat. Claudius itaque dum ad palacium denuo venisset. congregans alios protulit sententiam in cheream: quibus opus quidem esse videbatur perlatum. Sed pollionem proprie causa mortis applicabat. quod tantum opus fieri persuaserat. ut quisque pariter pro metu sui corporis deperiret. ubi sibi reclamabat. Ducebat itaque chereas ad mortem. et cum eo lupus: sequebantur multi romanorum. Dicitur autem quod chereas magnanimiter hanc plagam clade excepit. non solum vultu neque quod deposito: sed etiam lupum resolutum in lacrimas obiurgando. Cumque turba ad mortem dum prosequeretur. dum venisset ad locum. requirebat militem. si interficiendi meditatione haberet. Rogavitque ut gladium ad necem suam deferret. quo gaium ipse videbatur occidisse. Feliciter ergo mortuus est chereas unius vulneris passione finitus. Lupus autem crudeliter est extinctus. plurimorum ictu plagarum: eo quod cervicem mollius preparasset ad necem. Post paucos vero dies imminente festivitate romani honoraverunt sanctam cheree petentes expiationem fieri: eo quod eius in morte fuisset ingratitudo. Hoc itaque modo chereas vita privatus est. Sabinus autem dum eum claudius non solum absolvisset a culpa. sed etiam dignitate quam habuerat remisisset. iniustum credens ut relinqueret coniuratos. semetipsum occidit: gladio sic incumbens. ut eum usque ad capulum vulnus absorberet. Quomodo claudius cesar reddidit agrippe omne regnum paternum. c. iiij.

Claudius itaque susceptos milites dispergens edicta proposuit. et principatum agrippe quod gaius ei prestiterat ipse confirmans. regem quoque collaudans adiecit ei omne regnum herodis. quod avus eius super iudeos et samaritas habuerat. Et hec quidem tamquam debitum proprium generis ei restituit. abelam vero lisanie. et quecumque in libano monte sunt. ei de suo pariter adiecit imperio.

et publice in media civitate romana cum agrip
(federa) pa celebravit. Antiocho vero regnum auferens
aliud et comagenem ~~[struck]~~ donavit ei.
Restituit et lysimachum antiquo sibi ~~[struck]~~
amicarum iure coniunctum. qui etiam antonie matris
eius tutor extiterat et iniquum devinctus
erat. cuius filio berenicem agrippe filiam du
xit uxorem. Qua dum marcus alexander fi
lius suus sibi mortuus reliquisset virginem. fra
tri suo herodi agrippa coniunxit. petens ei reg
num calchidis a gaio. Hoc itaque tempore seditio
inter iudeos atque paganos in alexandria
civitate surrexit. Mortuo namque gaio sub
cuius principatu ab alexandrinis videbatur
afflicta iudeorum gens recepta fiducia re
pente venit ad arma. Claudius autem egipti
prefecto mandavit ut seditionem amoveret.
et supplicantibus sibi regibus agrippa scilicet
et herode. edictum misit in alexandriam
atque syriam huiusmodi oratione conscriptum.
Tyberius claudius cesar pius germa
(humane potestatis) nicus dicit. Notum est iudeos in alexan
dria constitutos. qui etiam alexandrini vo
cantur. cohabitasse temporibus priscis alexan
drinis. et pariter civitatis iura a princi
pibus impetrasse. quod palam est ex rescriptis
eorum patrum et edictis. Sed postquam mox ipsa
alexandria per sebastinum nostrum subiugata
servata sunt eis iura sua. a prefectis per diver
sa tempora destinatis. et nulla de legibus eorum
mutatio facta est tempore quo aquilas in alexan
dria fuit. Mortuo vero sebasto principe
gentis eorum fuerunt ut singuli eorum sollemp
nitatibus permaneret. nec coacti sunt religi
onis proprie iura transcendere. Cumque alex
andrinos elevatos contra iudeos ibidem
constitutos. qui temporibus gaii cesaris pro vehe
menti eius superbia simul et imprudentia quod vo
let gens iudeorum patriam religionem transcen
dere. et illum deum appellare humiliati sunt.
precipio ut nequaquam propter imprudentiam gaii
de iure iudeorum aliquid auferre mitantur: sed
servanda eis iura priora. manentibus utique
suis sollempnitatibus. Quamobrem pre utra
que parte precipio magnam habere curam. ut postquam hec
fuerit edicta proposita. nulla de cetero turba
fiat. Edictum siquidem in alexandria pro iudeis
missum. huiusmodi esse dinoscitur. Quod vero in omni
orbe directum est: huius continet eloquia. Ty
berius claudius pius germanicus tribunicie
potestatis consul. ordinarius dicit. Secundo.
Petentibus me regibus agrippa et herode ca
rissimis. quatinus eadem iudeis iura concedere in
omni imperio romanorum. quemadmodum in alexandria
constitutis. libenter hoc prebui. non solum pe
tentibus hoc concedens. sed etiam ipsos pro quibus roga
tur sic dignos existimans propter fidem et ami
ciciam romanis impensam. Precipue iustum esse de
cernens. ut neque grecorum ulla civitas eorum iure
privetur. quoniam quod deo cultura hec servare noscitur.
Optimum quod iudeos in omni mundo sub nobis constitu
tos. proprias sollempnitates sine prohibitione
celebrare. quibus iam nunc precipio. ut hanc
meam clementiam mansuete custodiant. et ipsi
aliarum gentium religionem nequaquam annichi
lare presumant. sed suas leges observent.
Hoc igitur edictum meum iudices civitatum
atque coloniarum et municipiorum intra Ita
liam et extra eam. regesque principes et potestates. per
proprios legatos transcribere velint. propositum
non minus triginta diebus esse in loco unde et
humili ab omnibus legi possit. Huiusmodi edicti
in alexandriam. et omnem terrarum orbem directis
ostendit cesar claudius. quam voluntatem circa
iudeos habuerit. Navigacio regis a

gryppe in iudeam. c. a.

Mox catenam agrippa redditio ei
regno maris simulacrum do
mus remisit agrippa. principibus provinciarum
atque presidibus litteris suis scribens. ut ei honorem
debitum exhiberet. Ille vero dum melioris fu
isset fortune perfectus. cum celeritate reversus est.
veniensque ad ierosolimam gratiarum hosti
as celebravit. nichil quod erat legitimum dere
linquens. Unde et multos nazareos tondi pre
cepit. Auream vero cathenam. quam ei dederat
gaius factam ad instar ponderis ferree ca
thene in qua manus regie fuerant obliga
te. ut tristis fortune memoriam teneret. et
testimonium de rebus melioribus perhiberet: in tem
plo suspendit super gazophilacium. ut et
maximi eius indicaret casum. et sic ostenderet
posse eum qui corruerit denuo suscitari.
Preterea illius cathene oblacio omnibus indi
cabat. quoniam rex agrippa ex propria causa antiquam
dignitatem amiserat. fuerat alligatus: et post
paululum compedibus absolutus. ad regnum
prius clarius probatur erectus. Propter hoc ergo
oportet intelligi. quia res hominum et lapsu fa
ciente corruunt: et iterum rursus ad culminis
fastigium sepius reducuntur. Perfecte itaque agrippa
cultu exhibito deo theophilum quidem annanum
pontificatu amovit. et bethosi simonem cui
cognomentum erat chantara. honorem eius
attribuit. Duo enim erant filii symonis et
bethos pater cuius filiam herodes rex herodes
uxorem. sicut supra declaratum est. Cum filiis g
sacerdocium habuit. Symonis autem etiam fi
lii tres in macedonum principatu fuere.
sicut in priori scriptura contradidi. Rex igitur

agrippas hoc modo sacerdotes constituens iheosolimitis concessionem eorum devotioni restituit. et utrumque modum bene disponens. affectuosam prebuit largitatem. Confertum vero totius milicie fecit silam virum qui multis laboribus ei sepe communicavit. Igitur pro tempore preterito dorite iuvenes preponentes veniam presumptione cum natura videntur audaces. tollentes cesaris simulacrum in synagoga statuere iudeorum. Quod opus agrippam vehementer exaggeravit. Videbatur namque ad destructionem patriarum legum esse celebratum. Qua de re ad publium petronium presidem syrie festinanter advenit et contra doritas conquestus est. Petronius ad doritas pro iudeis scribit. capitulum vi.

Qui non minus indignatus cum videret et ipse transgressionem legum factam minime [illegible] impietate indisciplinatorum doritarum hec cum magna indignatione scripta direxit. Publius petronius legatus tiberii claudii cesaris propter germanici principibus doritenorum dicit. Audivimus enim quidam vestrum tanta superbie presumptione fuit usi. ut nec dictis cesaris claudii per germaniam prebentis quibus sanatum est iudeos observationi patriarum legum concedi attendentes vos. omnia contraria fecisse cognovimus. synagogam consistere prohibentes iudeorum. cum illic posuistis simulacrum cesaris. perturbationem sic agentes non solum contra iudeos sed et ipsum imperatorem cuius simulacrum melius poneretur in suo quam in omni iudeorum templo quod in debito loco. cum utique decreto cesaris sit sanctum unumquemque in locis suis habere potestatem. Nam cum edictum imperatoris [illegible] ut iure sollempnitatibus suis utantur et [illegible] precibus consilium [illegible]. quod risibile est [illegible] iudicium fecit in me [illegible]. Nunc ergo eos qui contra edictum cesaris talia committere ausi fuerunt cum [illegible] iudices indignentur. qui non propria voluntate asserunt sed impetu plebis impletum. a centurione proculo vitellio ad me perduci precepi. quatenus possit gestorum reddere rationem. Primates vero seu principes moneo. ut si noluerint videri hanc querelam sua voluntate celebratam culpabiles personas centurioni demonstrent. nullam seditionis aut [illegible] vel impietes occasionem queratis malivoli venari huius operibus demonstrant. Michi namque et carissimo meo regi agrippe nulla potior cura est quam ne gens iudeorum occasionem sumat ut dicte gratia et cum turmis seditionibus accedat. Ut autem apertius sciatis quod et cesar

[illegible] ei in preceptis edicta eius alexandrie destinata huic scripture proposui. Illis omnibus nota esse videantur. Attamen apud tribunal meum carissimus mihi rex agrippa hec legit. allegans ut non oportet eis dona imperatoris auferri. Ait siquidem me pronuntiare ut de cetero nulla seditionis aut turbe quisquam occasio: sed unusquisque sue religionis iura servet. Petronius igitur hoc modo que fuerant commissa correxit. ut denuo non possent huiusmodi perpetrari. Rex autem agrippa symonem cathereum a pontificatu privavit: et denuo ionatham anne constituit. eum sic existimans digniorem. Cui tamen gratum non fuit tantam percipere dignitatem. Pro qua re supplicabat hec dicens. Ego quidem o rex meo honori congaudeo. hac mihi restituens proposito dignitate. licet me ob pontificatum nunquam dignum fore cognoverit deus. Semel tamen cum indutus sim sola sacerdotii sufficiat mihi. Fratris enim sui dignius induta quam ut denuo receptas. Tu vero si mavis ut accipiat dignior huic honorem agnosce. quod est peccato mundior apud deum. et apud te rex frater est mihi qui possit ad huic honorem dignus accedere. In huius ergo sermonibus rex agrippa collaudans ionathe voluntatem. prebuit mathie eius fratri pontificatum. Et non multo post tempore petronio successit marsus: qui syriam gubernabat. Silas itaque prefectus regis agrippe. quem in omni fortuna ei fidelis extiterat: et nec in periculorum eius communione recesserat. sed cum eo in manifestis laboribus atque necessitatibus succubuerat. eum cum magnam haberet fiduciam. competentem sibi petens apud eum pare honoris pro amicicia pristina firmitate. Et neque quod parebat ei legaliter obedire. ita ut maxima ab eo beneficia postulando omnes ipse esse videretur. cum se ipsum immensa arrogantie glorificaret. et regi sepius ad memoriam causas suas tristitie producere ut studium quod tunc erga eum gerebat ostenderet. Et quoniam crebro faceret ut mihi videtur improperare beneficia noscebatur. Unde rex agrippa fiduciam tolerare non potuit. Non est enim ignobilium temporum grata memoria: nec sui aviditatis agnoscat. qui frequenter ea que prestat improperat. Et quod plura? Dum frequenter silas regis provocaret iram. et ille plus indignationi quam rationi tribueret. non eum removet a prefectura tantummodo. sed etiam tradendum vinculis in patriam destinavit. Unde cum longo fuisset tempore mitigata. et prestitione memoriam revocasset. quanto pro eo ille labo

hores prevaluerat: eius remisit culpam. Hec
siquidem festivo natalitatis sue die accidit qui-
bus imperabat in leticia magna consistenti-
bus. Silam revocari iussit: servum scilicet commessum.
Ille vero modum libertatis que iusti esse cre-
debat venientibus ad se non tacuit dicens.
Cum ad quem me honorem rex evocat quan-
docius per paululum ablatum est. Cuique
nec primos honores devocationis exhibite cu-
stodivit quod iniuriis me afficere non quievit.
Cum qua quasi fiducia a quo conscientia ad eum
veniam? Cunctis malis eum eripui. Perpessa quam
tam sustinui. ut illi salus acquireretur et hono-
res quibus omnibus tribulationes merui vincula et
carcerem tenebrosum. Nunquam quasi huius obli-
viscar mali. Animi enim pro bonis actionibus
etiam per solutionem carnis et anime hec memoria
reservatur. Hec eloquens: poscebat ut re-
gi diceret agrippe. Rex autem cum cognovisset
animo non posse mitigari: dimisit eum in
carcere custodiri. Qualiter rex agrippa ierosolimorum
menia locupletius construere cepit. c. vii.

Iherosolimorum vero muros qui circa novam respi-
ciunt civitatem publicis sumptibus munitissi-
mos latitudine et altitudine fabricatus est.
et omni humano reddidit tutamine fortio-
res. Sed marcus syrie preses claudio cesari
quid agebat suis indicavit scriptis. Quaob-
rem claudius rebellandi eum suspicatus hoc
fieri: mandavit agrippe ut murorum edi-
ficatione cessaret. Qui mox ut agnovit
reluctandum ei non censuit. Fuit etenim rex
iste natura bonus. et ad beneficiorum munifica-
tionem paratus. et civitates propriis sumptibus exornare
non tardus: ita ut sua claritate mune-
ribus gauderet. et favorabilius sue vite ius
indisponeret. In nullo similis herodi regi.
Illi namque mens erat callida. ad suppli-
cia parata. et adversus adversos sine retrac-
tatione pernitiosa. grecis magis quam iudeis
familiaris existens. et alienigenarum civita-
tes sepe nobilitans impensa magna pecu-
niarum. balneas. theatra et templa. porti-
cusque constituens: in iudeorum vero civitates nul-
la fabrica reparavit. nec aliquid eis prebuit
impensam. unde potius habebat invidiam. Mores
autem agrippe mansueti erant omnes. beneficia similia
conferebat. alienigenis quoque erat clemens.
etiam in illos dona sue voluntatis ostendens.
erga suam gentem pro modo benignus. et potius
compassione plenus. Grata siquidem ei romo-
rano (?) atque frequens in ierusalem erat. Semper
a patria sollempnitate seu paternitate servabat.
nullaque dies preteribat hostiis vidua-
ta sollempnibus. Quidam itaque vir in ierusalemis

noverat (?) sermone quod putabat mandata legi-
tima preter differencie multitudine in ecclesia
convocata. cum rex cesaream precessisset eum ac-
cusare presumpsit. quod non sanctum et iustum sua
deos (?) ut rex prohiberet a templi limine. quod
nisi dignis ingredi non liceret. Hec ergo
regi literis indicata sunt a prefecto: quod sermone
talia contionatus esset. Tunc rex evocatum
dum tunc esset in theatro sedere iuxta se fecit.
et sub silencio mitissime requisivit. Dic mihi
quid horum que hic aguntur contra legem esse nos-
cuntur. Ille vero nil quod indiceret habens veniam
postulabat. Tunc rex magis quam cum pla-
catus quam ab aliquo crederet. etiam mansuetu-
dine conveniente regi. potius quam furore mu-
neribus honoratum remisit ad propria. Que
vel qualia gessit in tribus annis c. viii.

Et cum multis multa contulit. pre-
cipue berytios honoravit. In-
struxit enim eis theatrum amplitudi-
ne et pulchritudine precipue decoratum. et am-
phitheatrum copiosa impensa constructum. Preter
balneas et porticus celsis operibus exaltavit
nulla quidem tenacitate sumptuum a pulchritu-
dine fedavit. aut magnitudine qualibet immi-
nuit. Preterea omnes dedicationes largissime ac mag-
nifice ministravit. Cum etiam in theatro spec-
tacula celebraret. musica quoque illic in-
strumenta produxit. et varia delectationum
opera affluenter exhibuit. In amphitheatro
autem multitudine monomachorum sua largi-
tate dotatus ostendit. ubi volens in diversitate con-
certancium delectationes exhibere spectantibus.
alios septingentos pugnatores emisit. ad
aliquos malignos habuit in hac actione distri-
buens. ut et illi hoc modo pugnarent. et opera
belli voluptas pacis existeret. Hos itaque
passim hoc modo extinxit cunctos. Cunctis
spectaculis celebratis in tyberiade urbe
galilee migravit. Gratusque fuit aliis regibus
valde conspicuus. Ad quem venit comagenes
rex antiochus et damasorum famigera-
nus et cotis emoris armenie. qui etiam et
in ponto polemonarco regebat. preterea et hero-
des frater eius. qui et ipse calchidis habebat
imperium. Habuitque colloquium apud eos
susceptione et amicis valde dignissimum.
ita ut ostenderet sue sapientie culmine. et in prin-
cipibus videret regalibus honorare. Hiis apud
agrippam ita degentibus. marsus syrie pre-
ses advenit. Verum agrippa rex sciens eum ho-
norabilem romanis esse. processit e civitate. oc-
currens ei. quasi ab stadiis septem. Hoc etiam
principium inimicitiarum erga marsum fuit.
Sedens enim in tribunali agrippas multavit

alios reges. Quod cum discordia marso et tan-
ta plurimi amicicia in suspicionem repente venit.
non credens expedire romanis reges huius-
modi consensum. Mox itaque ad unumquemque mittens
mandavit ut singuli ad propria remearent.
Hec agrippas dolenter excepit. et propterea
marso quidem factus est inimicus. Mathia vero
pontificatu spoliato pro eo constituit sacerdo-
tem elioneum cantheri natum. Igitur cum tertium
annum in iudea complesset regno venit in ce-
saream civitatem que primitus turris stratonis
appellabatur. ibique spectaculum ad ho-
norem cesaris pro eius salute celebrabat.
Ad quam festivitatem omnis provincie multitu-
do nobilium simul et procerum una convenit.
Herodes vero spectaculorum die stola vestitus un-
dique argento contexta. ita ut textura esset val-
de mirabilis venit ad theatrum incipiente
die. Et primis radiis sole oriente demissis.
argenti claritas repercussa fulgore reddi-
dit valde perspicuum: et oculis inspicientibus
formidandum. Mox autem adulatores vo-
ces favorabiles emittebant. que nec illi
bone pro utilitate videbantur. deum se appel-
lantes eum atque dicentes. Propicius nobis esto,
et licet hactenus te velut hominem timueri-
mus: attamen iam nunc superiorem natura te
esse confitemur. Has autem voces rex neque
compescuit: nec impia eorum verba compres-
sit. Post paululum vero respiciens vidit su-
pra suum verticem in quodam fune residen-
tem bubonem. Quem etiam mox esse malorum
causam intellexit: qui fuerat aliquando bonorum.
Mox quoque passionem mortiferam corde susci-
piens. et vehementer utero dolore percussus.
respiciens suos amicos. ego inquit vester deus
iam vita mutare compellor. Repente namque in-
ceptus sum: cum mendaces ad me clamaretis
illa qui vocabar inmortalis a vobis: ecce iam
ducor ad mortem. Quin suscipienda est sententia
que profertur a deo. Diximus enim nos non prave: sed
claritate beatitudinis appetentes. Hec itaque cum
dixisset crescente dolore comprimebatur. Tunc
cum festinatione ad regalia reportatus est.
et sermo apud cunctos egressus est qui indu-
bitanter mortuum esse. Mox itaque cuncti
cum coniugibus suis et liberis lege patria in sac-
cis iacentes deprecabantur pro rege deum. et omnia luc-
tu gemituque complebantur. Rex autem cum in do-
mo sublimiore iaceret. deorsum respiciens
atque videns eos prostratos esse: nec ipse a
lacrimis potuit abstinere. Quinque vero diebus
continuis ventris dolore confectus vita privatus
est. habens annum etatis quartum et quinquagesimum.

septimum vero regni. Quattuor namque sub cesare gaio
regnavit annis. sub philippi quidem tetrarchia tribus. quar-
tum vero cum herode: tres autem reliquos sub clau-
dio complevit imperio. In quibus et iudeam percepit
et samariam atque cesaream. et tributa sunt in-
numera auxit ipsi. Multum tamen a diversis mu-
tui suscepit. Nam cum esset valde munificus.
supplicantibus larga munera conferebat. et
dona sine aliquo prebebat. Igitur cum mors patrate
eius ipsis esset ignota conspirantes simul here-
des calchidis rex et thela prefectus regis
amicum aristonem quendam fidelissimum mis-
siorum destinaverunt. et sylam qui conceditur in-
imicus cum iubente rege peremerunt. Rex quoque
agrippa hoc modo consumptus discessit a vita. qui
de suo genere reliquit filium agrippam nomine agen-
tem septimum et decimum etatis annum et filias
tres. quarum alia quidem nomine beronice sextode-
cimus etatis anno herodi patruo suo videbatur esse
coniuncta. virgines autem erant due. mariamne et dru-
silla. alia quidem decimum agens annum. dru-
silla vero sextum. Fueratque desponsata a suo patre
mariamne archelai chelcie filio. drusilla vero an-
tiochi comageno regis. qui vocabatur epipha-
nes. Cumque mors agrippe cognita esset innotuissi. ce-
sarienses et sebasteni. beneficiorum eius inmemo-
res pessimas res egerunt blasphemantes ve-
hementer indecenterque defunctum. Sed et militum quan-
tum aderat multitudo in domum eius abeuntes
et statuas filiarum regis virginum diripientes.
pariter ad loca fornicaria detulerunt. et statuen-
tes eas in publico reclinantes feda scena
contumelias inferebant. et improbiora facinora quam
dici possunt et scelestis actibus adimplebant. cele-
brantes convivia publica coronati. et maden-
tes unguentis et oleo. sacrificia pariter exhiben-
tes. prandia quoque sibi invicem alterutrum pro regia
morte ~~[illegible]~~ mittentes. Erat autem in memoratione
non solum agrippe qui multas eis tribuerat largi-
tates. sed etiam avi eius herodis qui ipsas civi-
tates instruxerat. portusque simul et templa
clare probabatur fabricasse impensis. Filius
vero defuncti agrippas erat tunc rome et de-
gebat a cesare. Tunc claudius audiens agrip-
pam fuisse defunctum. et sebastenos atque ce-
sarienses eius mortuo insultasse. cum dolore insultasse
percussus est. eratque paratus ut iuvenem filium a-
grippam in illius regnum dirigeret successorem.
volens etiam iusiurandum quod cum illo habue-
rat confirmare. Liberti vero amoverunt ab eo
hanc voluntatem. iterum esse dicentes. ut pu-
ero qui necdum famulos annos excessisset magni-
tudine tanti regni committeret. cum esset inpos-
sibile tantam gubernandam detinere. Cumque in-

dit eos vite locutos cesar. profectum in iudeam totiusque regnum direxit cuspium fadum. Et quo facto etiam honorem defuncto prestitit. nemmasu ~~[struck]~~ ad eius regnum ~~[struck]~~ qui alii fuerant firmiter tenerent. Hiis omnibus autem fado precepit claudius ut cesarienses et sebastenos pro defuncti contumelijs coherceret. Cohortem vero cesariensium et sebastenorum et quinque numeros in pontum transferri iussit ut ibi demilitarent. et ex numeris romanorum in syria constitutis eligerent milites qui eorum loca complerent. Hij nequaquam tali iussione migrati sunt. mittentes namque legationem ad claudium supplicaverunt et in iudea consistere meruerunt. Hij eciam futuris temporibus cum maxima calamitatum iudeis effecti sunt. seminantes

semina

initio belli sub floro, quamobrem tempore quo vespasianus vicit sicut paulo post paululum referemus eos ex illa regione migrauit.

Capitula libri vicesimi.

Quomodo claudius post agrippe mortem fadum presidem misit in iudeam etc. i. Quomodo ptholomeus captus a fado peremptus sit. ii. Quomodo fadus et longinus in ierusalem pontificalem vestem in antonia turri reponere voluerit etc. iii. Quomodo claudius rogatus ab agrippa fado scripsit. iiii. Quomodo helena adiabenorum regina et filius eius solempnitatibus iudeorum zelati sunt. v. De fame que in ierusalem contigit et de artabano rege parthorum. vi. Quomodo tyberius alexander in iudeam directus filios iude galilei seducentes occidit. vii. Quomodo herode moriente calcidis rege agrippa iunior hunc huiusmodi principatum accepit a cesare. viii. Quomodo cumani presidio in iudeam sub eo in templo perierunt multa milia iudeorum. ix. De certamine iudeorum et samaritanorum etc. x. Quomodo quadratus qui tunc syrie principatus iudeorum roma iussit ascendere. xi. Quomodo claudius iudeos absoluit et cumanum exilio deportauit etc. xii. Quomodo felix missus iudeorum prefectus et latronibus tempus pacem reddidit regioni etc. xiii. Quomodo claudio moriente nero successit etc. xiiii. Quomodo egyptium maleficum felix aggressus occidit. xv. Quomodo iudeos et syros contentiones felix sedauit. xvi. Quomodo porcio festo in iudeam misso contigit quasdam seditiones et primo commoveri. xvii. De porticu orientali templi que exaltant iudei. xviii. Quomodo sub eo anania pontificatum suum cessauerit. xix. Quomodo florus veniens albino successor tanto malo iudeos afficit ut eos ad arma compelleret. xx.

Explicit capitula. Incipit liber vicesimus antiquitatum Josephi. ca. primum.

Moriente siquidem agrippa rege sicut in libro precedente narrauimus cesar claudius misit successorem marso cassium longinum. memorie scilicet regis hoc defuncti a quo deprecatus fuerat ne marsus ulterius syrie presideret. Fadus itaque dum prefecture iudeam ^cuimie venisset. cepit iudeos habitantes trans flumina cum philadelfinos habentes contentionem pro finibus vici cuius nomen est meas. Fratresque illic armatorum plurima congregati qui sine voluntate primatum suorum sumentes arma multos filadelfinorum peremisse noscuntur. Hec audiens fadus vehementer accensus est eo quod non eis iure seruasset iudicio quod se dicebant a filadelfinis fuisse lesos: sed usque ad arma venissent. Et sumens tres potiores ipsius sedicionis alligari precepit. deinde quendam eorum anniba morte iussit occidi: duobus autem reliquis amramos et eleazaro fugam iniunxit. Quomodo ptholomeus latro a fado peremptus est. ii.

Ptholomeus autem princeps latronum et qui multa mala per ydumeos et arabes fecerat intulerat non multo post deductus ad eum morte multatus est. Hoc itaque modo cuncta iudea latronibus est purgata fadi prouidentia atque sollicitudine. Quomodo fadus et longinus vestem sacerdotalem in exhiberi iusserit. iii.

Tunc enim fadus hierosolimos vocans sacerdotes et primores ierosolimitanorum ammonuit eos ut talarem tunicam et sacerdotalem stolam quam solus pontifex indui solet in antonie castro reponerent. ut sicut prius sub romanorum potestate iaceret. Illi vero neque contradicere presumpserunt. sed rogabant fadum atque longinum. Venerat et ipse cum multo exercitu ad ierusalem. metuentes ne preceptis fadi fortitudo resisteret iudeorum. et ab eis supplicantes rogabant. ut sinerent legationem ad claudium destinari. qui ab eo peterent ut sacerdotalem vestem haberent in sua potestate. et ipsi sustinerent donec claudii responsa perciperent. Illi ibi vero se hoc prestare dixerunt: si eorum filii obsides preberent. Quibus obedientibus filiosque dantibus legati sunt missi. Cumque roma venissent audiens agrippa iunior defuncti filius causam aduentus eorum. erat namque sicut prediximus apud predictum claudium cesarem supplicauit